

Til:

Vågan kommune
Vestvågøy kommune
Flakstad kommune
Moskenes kommune
Værøy kommune
Røst kommune

SAK OM VERDENSARV – SAKSUNDERLAG FRA LOFOTRÅDET

Saksutredning v/ Vestvågøy kommune

Arbeidet med verdensarv i Lofoten startet for snart 10 år siden og var planlagt i 4 faser:

1. Forundersøkelser 2006-07
2. Gjennomføring av grunnlagsarbeid 2007-08 og sammenstilling av søknad (2009)
3. Slutføring av søknadsdokument 2010 og oversendelse til Miljøverndepartementet
4. UNESCOs behandling av søknaden 2011-12

Det ble etablert et lokalt sekretariat i Vestvågøy kommune (Kjersti Isdal) og arbeidet ble organisert med en referansegruppe der blant andre ordførerne deltok. Det er utarbeidet en lang rekke grunnlagsdokumenter om natur, kultur og ressurser i Lofoten og arbeidet med selve søknadsdokumentet er påbegynt. Fra 2010 har det imidlertid vært stillstand i arbeidet og det lokale sekretariatet i Vestvågøy ble nedlagt.

Det har diskusjoner mellom Lofotrådet og Miljøverndepartementet om arbeidet helt fram til i dag. Kopi av Lofotrådets behandling av saken og av de brev Lofotrådet har fått fra departementet er vedlagt. Sentrale elementer i dialogen med Miljøverndepartementet har vært:

- Behovet for å se verdensarvspørsmålet i sammenheng med Forvaltningsplanen for Lofoten-Barentshavet og eventuell oljeutvinning i områdene utenfor Lofoten. Verdensarv og oljeutvinning eksisterer tett inntil hverandre flere steder i verden men spørsmålet om sameksistens er på ingen måte enkelt.
- Krav fra Lofotrådet om å få staten til å utrede konsekvensene av en verdensarvstatus. Dette er blant annet utdypet i møte med Miljøverndepartementet 23.mai 2011, se vedlegg, og omfatter bl.a.:
 - Krav til egen utredning/kunnskapsinnhenting om Lofoten som verdensarv
 - Volumøkning i besøk som følge av verdensarvstatus og hvordan sikre regional utvikling og verdiskapning som følge av dette
 - Krav til samferdsel/infrastruktur som følge av økt belastning
 - Beredskap som følge av økt petroleumsvirksomhet sør/nord for Lofoten
 - Konsekvenser av økt turistvolum – hvordan motvirke naturslitasje
 - Mulige begrensninger i næringsutvikling pga verdensarv
 - Tålegrenser i forhold til petroleumsaktivitet og annen energisatsning, vindkraft/tidevannskraft

- Hvordan kan regionen rustes til å forvalte verdensarven, ressurser, organisatoriske og institusjonelle løsninger
- Muligheter for å få etablert løsninger for forskningsinnsats og frembringelse av ny kunnskap innen verdensarvtemaene i langsiktig perspektiv. Etablere dokumentasjons- og forskningssenter i regionen
- Hvordan tilpasse fiskeripolitiske rammevilkår/virkemidler slik at kriterier for verdensarv knyttet til tradisjonelt fiskeri kan opprettholdes
- Behov for samordning mellom de ulike berørte departementer/myndigheter og Lofoten i verdensarvprosessen

I brev av 15.august 2012 kommenterer Miljøverndepartementet konsekvensene av verdensarvstatus. Noe er besvart gjennom revisjon av forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet og noen spørsmål er vanskelig å gi gode svar på. Miljøverndepartementet mener at mange av spørsmålene vil bli besvart dersom arbeidet med nominasjonsprosessen gjenopptas. Nominasjonsprosessen omfatter utarbeidelse av alle dokumenter i en søknad i en prosess der alle kommuner og berørte departementer deltar. Et endelig vedtak i regjeringen om å sende søknaden kommer eventuelt først etter at alle kommunene har sagt seg enige. Det er konferert med ekspedisjonssjef Einar Holtane i Miljøverndepartementet 27.januar i år, og har uttaler at det eventuelt må komme en henvendelse fra Lofotrådet om videreføring av nominasjonsprosessen. Henvendelsen vil bli vurdert av Miljøverndepartementet i samråd med andre departementer. Avveiningene mellom olje/gass og verdensarv er vanskelige både i Lofoten og hos sentrale myndigheter, og svaret fra departementet vedr. eventuell ønske om fortsatt nominasjonsprosess er ikke opplagt.

Lofoten kan ha følgende valg:

1. Lofotrådet ber Miljøverndepartementet om at nominasjonsprosessen gjenopptas med utarbeidelse av søknadsforslag og svar på stilte spørsmål. Denne prosessen vil innebære at Miljødirektoratet styrer arbeidet sammen med lokalt sekretariat og referansegruppe i Lofoten og at berørte departementer trekkes inn ved behov. For at regjeringen skal beslutte å sende en ferdig søknad, kreves det vedtak om tilslutning fra hver enkelt kommune.
2. Lofotrådet kan alternativt be om midler til å gjennomføre en konsekvensanalyse i egen regi for å få bedre svar på de ulike spørsmål og bruke dette som grunnlag for vurdering av spørsmålet om Lofotrådet skal be om gjenopptakelse av nominasjonsprosessen.
3. Legge arbeidet på is inntil videre.

Vurdering.

Diskusjonen for og imot verdensarv kan kort oppsummeres slik:

For:

1. Potensiell vekstimpuls
2. Fordrer infrastruktur med ekstern finansiering
3. Finansieringsmuligheter følger med verdensarvstatusen
4. Noe forskningsaktivitet kan påregnes
5. Kultur- og naturarv ivaretas

Mot:

1. Verdensarv oppfattes som vern
2. Vil vi ha den turisme som verdensarv skaper
3. Verdensarv reduserer lokal myndighet
4. Skepsis i befolkningen – behov for mer involvering

For å få gode virkninger av en verdensarvstatus er det avgjørende med lokal oppslutning og entusiasme. Dette har så langt vært nokså fraværende. I resten av arbeidet med verdensarv må det derfor legges vekt på å fremme entusiasmen. Dersom det ikke lykkes bør man heller ikke si ja til verdensarv.

I det videre arbeid bør også næringslivet og særlig reiselivet trekkes inn. Viser blant annet til at Masterplanen for reiselivet skal revideres. Også koordinering opp mot Lofotrådets prosjekt om merkevarebygging i Lofoten er interessant. Verdensarv er en meget sterk merkevare.

Det foreliggende forslag til verdensarv omfatter alle Lofotkommunene minus deler av Vågan og Vestvågøy.

Det geografiske omfang av forslaget kan endres i den videre prosess. Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltning) har antydnet at et minimum er at Flakstad, Moskenes, Værøy og Røst er med.

Lofotrådet har bedt om kommunenes syn på hvordan arbeidet med verdensarv bør videreføres, og det vises til forslag nevnt foran:

1. Lofotrådet ber Miljøverndepartementet om at nominasjonsprosessen gjenopptas med utarbeidelse av søknadsforslag og svar på stilte spørsmål. Denne prosessen vil innebære at Miljødirektoratet styrer arbeidet sammen med lokalt sekretariat og referansegruppe i Lofoten og at berørte departementer trekkes inn ved behov. For at regjeringen skal beslutte å sende en ferdig søknad, kreves det vedtak om tilslutning fra hver enkelt kommune.
2. Lofotrådet kan alternativt be om midler til å gjennomføre en konsekvensanalyse i egen regi for å få bedre svar på de ulike spørsmål og bruke dette som grunnlag for vurdering av spørsmålet om Lofotrådet skal be om gjenopptakelse av nominasjonsprosessen.
3. Legge arbeidet på is inntil videre.

Dersom arbeid med nominasjon til verdensarv skal videreføres bør i alle fall kommunene Røst, Værøy, Moskenes og Flakstad ha likt syn og gjøre sammenfallende vedtak.

Kommunene bes derfor å koordinere sine saksfremlegg/innstilling til vedtak.